

Список використаних джерел

1. Головкин М. В. Закономерности развития теневой экономики в условиях глобализации : дис. ... канд. экон. наук : 08.00.01 : 08.00.14. / Мария Владимировна Головкин. – Ростов н/Д., 2005. – 166 с.

Баранова В. В. – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та фінансів факультету № 6 Харківського національного університету внутрішніх справ

ВПЛИВ ТУРБУЛЕНТНОЇ ЕКОНОМІКИ НА СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВА

Термінологічна дифузія як прояв посилення міждисциплінарності в сучасній науці призвела до того, що поняття турбулентності з далекої від економічної науки сфери знань – механіки рідини і газу – почали вживати для визначення економічних систем, розвиток яких переходить від ламінарного руху до хаотичного з переважанням нелінійних процесів. Турбулентність в широкому контексті тлумачать як дуже поширене явище самоорганізації, в результаті якого відбуваються регулярні або нерегулярні (хаотичні) переходи від хаосу до порядку і навпаки.

Турбулентність – це особливо складна траєкторія руху і національної економіки, і окремої фірми в «вихровому потоці» різноманітних змін, під час якого їм доводиться постійно виживати і забезпечувати поступальний рух вперед. Турбулентність означає крайню ступінь нестабільності глобальної економічної системи, коли ймовірність досягнення точки її біфуркації і/або зламу є надзвичайно високою. Для турбулентності характерним є глибокий ризик в різних секторах (фінансовому і реальному). Він здатен спричинити деградацію та руйнування певної системи новою конфігурацією переділу глобального світу, ресурсів країн, посиленням конфлікту різних культур, розв'язанням регіональних збройних конфліктів.

На думку науковців, усі часи є турбулентними, оскільки містять різноспрямовані сили і дії. Однак для біполярного світу, де існувало дві протилежні системи, економічна турбулентність була невластива. Дві наддержави тримали все під контролем, у

своїй конкуренції «з нульовою сумою» забезпечували статус-кво. Турбулентна епоха чергових станів хаосу і порядку в економіці розпочалася наприкінці минулого століття. Тому дійсно існує «час турбулентності», який може формуватись упродовж десятиліть, але виникати завжди несподівано, маючи непередбачувані наслідки.

Серед основних причин виникнення турбулентності є такі:

- фінансовий капітал, потоки якого миттєво переміщуються в світі, супроводжуючись змінами потоків робочої сили, матеріалів енергії; цей капітал «текучий» і безвідповідальний;

- все більш запеклі ресурсні війни;

- глобальна соціально-екологічна криза, тобто масштабне використання ресурсоемних технологій масового виробництва, які забруднюють довкілля, а також глобальний демографічний перехід, що полягає в значній трансформації закону зростання загальної чисельності населення Землі: на тлі загального зменшення темпів зростання населення Землі демографічні зміни нерівномірні в різних регіонах (різні цивілізації, держави, етноси перебувають на різних демографічних стадіях);

- глобальні кліматичні зміни, що є результатом взаємодії природних факторів і діяльності людини.

Таким чином, турбулентність спричиняють не лише економічні, а й неекономічні чинники.

Фінансово-економічна криза в Україні зумовлена багатьма факторами, серед яких важливе місце посідає недосконалість стратегічного розвитку вітчизняних підприємств. Турбулентний характер негативних змін в економіці (інфляція, ріст цін на сировину та матеріали, високі відсотки за кредит, зниження купівельної спроможності населення тощо) і складність вирішуваних нині завдань посилюють роль науково обґрунтованого планування щодо стабілізації соціально-економічних процесів і забезпечення високої ефективності усіх видів підприємницької діяльності. Сучасний темп змін в економіці є настільки значним, що стратегічне планування виявляється єдиним способом формального прогнозування майбутніх проблем і можливостей. За нестабільності зовнішнього середовища, досягти успіху можна лише тоді, коли вдасться передбачити зміни і вжити необхідних профілактичних заходів.

Варто зауважити, що ринкові країни все частіше опиняються під впливом негативних фінансово-економічних тенденцій і кризових явищ, які підсилюються та прогресують завдяки викликам, що вже давно мають нелокальний характер, та сконцентровані в межах окремої країни. Саме тому, у сучасному світі формується нова економічна категорія – «*економічна турбулентність*», яку розглядають в контексті теорії хаосу. Стан турбулентності вважають перспективним, тобто за вдалого маневрування, нестабільність створює потенціал та відкриває перед країнами нові можливості для розвитку. Для України, яка знаходиться в стані економічної турбулентності (часті та тривалі кризи, вплив глобальної економічної нестабільності), такий стан є можливістю структурної та технологічної перебудови економіки, розвитку та зміцнення нових перспективних галузей.

Сучасні темпи зростання інформації є настільки стрімкими, що стратегічне планування – це єдиний засіб прогнозування майбутніх проблем і можливостей підприємства. Воно забезпечує керівництву підприємства формування плану на тривалий період. Чітке уявлення про те, чого підприємство хоче досягти, допомагає йому знайти найбільш адекватні способи дій. За умов розроблення обґрунтованих планів для керівництва знижується ризик прийняття неправильного управлінського рішення. Стратегічне планування дає змогу забезпечити необхідний рівень управління підприємством.

Стратегія планування – це одна з функцій управління, що являє собою процес вибору цілей підприємства та способів їх досягнення. Стратегічне планування забезпечує основу для всіх управлінських рішень. Стратегічне планування стає актуальним для українських підприємств, конкурують як між собою, так і з іноземними корпораціями.

У межах стратегічного планування стратегія підприємства є ядром його управління. Стратегічний план має бути заснований на ґрунтовних дослідженнях та охоплювати період від трьох до десяти років. Він об'єднує структурні підрозділи підприємства загальною (спільною) метою, забезпечує односпрямованість і скоординованість усіх процесів. Це дає змогу найбільш повно й ефективно використовувати наявні ресурси, комплексно, якісно та швидко вирішувати різноманітні завдання управління.

Таким чином, метою стратегічного планування є покращення реакції підприємства на динаміку ринку та поведінку конкурентів, а також налаштування певного алгоритму дій для підготовки ефективного функціонування конкурентоспроможного підприємства. Необхідність застосування стратегічного планування не викликає сумніву. В нашій країні наявні передумови для його розвитку, серед яких: необхідність реакції на зміни умов функціонування підприємств; потреба в об'єднанні різних напрямів діяльності підприємств в умовах децентралізації та диверсифікації; наявність яскраво виражених конкурентних переваг і необхідність їхньої підтримки або створення; посилення конкуренції, інтернаціоналізація бізнесу; розвиток зв'язків із підприємствами, які використовують систему стратегічного планування; посилення інноваційних процесів; генерація та швидке освоєння підприємствами нових ідей тощо.

Отже, необхідним є розроблення нових правил ведення бізнесу. Це зумовлено змінами, що пов'язані з економічною турбулентністю в усьому світовому співтоваристві. Проте навіть ці серйозні кроки не гарантують економічну стабільність і непорушність позицій будь-якої країни. Потрібно пам'ятати непорушний закон хаосу: проєктуючи одне, ми завжди будемо щось інше, максимально наближене до проєктованого.

Баулін О. В. – кандидат юридичних наук, доцент, викладач відділу підготовки прокурорів з нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання та досудове слідство, Національної академії прокуратури України

СПЕЦІАЛЬНЕ КРИМІНАЛЬНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК ЗАСІБ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИМ ПРОЯВАМ ТІНЬОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Для забезпечення невідворотності покарання за окремі злочини, пов'язані з проявами тіньової економіки (фінансування тероризму, легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом, тощо), в Україні запроваджено спеціальне (заочне, *in absentia*)